

Döbrentei Sarolta

EGYSZERVOLT LÁNYOK

EGYFELVONÁSOS DRÁMA

SZEREPLŐK:

TÖRÖK SZOFI – Babits Mihály özvegye, 49 éves

BÖHM ARANKA – Karinthy Frigyes özvegye, 51 éves

HARMOS ILONA – Kosztolányi Dezső özvegye, 58 éves

NYORTAI ADOLF – az ötvenes éveiben járó férfi

1. JELENET – BABITSÉK HÁZA – SZALON

Az esztergomi Babits-villában vagyunk. Babits Mihály Esti kérdés című verse szól gramofonról. Maga a költő előadásában. Aranka odamegy a gramofonhoz és lekapcsolja. Török Szofi visszakapcsolja a készüléket. Egy idő után Kosztolányiné is megelégedi, leveszi a tűt a lemeztől. A szerkezet elé áll. Török Szofi fennhangon folytatja a verset.

BABITS MIHÁLY *(felvételről)*

Midőn az est, e lágyan takaró
fekete, síma bársonytakaró,
melyet terít egy óriási dajka,
a féltett földet lassan eltakarja
s oly óvatossan, hogy minden fűszál
lágy leple alatt egyenessen áll
és nem kap a virágok szirma ráncot
s a hímes lepke kényes, dupla szárnyán
nem veszti a szívárványos zománcot
és úgy pihennek e lepelnek árnyán,
e könnyü, síma, bársonyos lepelnek,

hogyan nem is érzik e lepelt tehernek:
olyankor bárhol járj a nagyvilágban,
vagy otthon ülhetsz barna, bús szobában,
vagy kávéházban bémészan vigyázd,
hogyan gyujtják sorban a napfényü gázt;
vagy fáradtan, domb oldalán, ebekkel
nézzed a lombon át a lusta holdat;
vagy országuton, melyet por lepelt el,
álmos kocsisod bóbiskolva hajthat;
vagy a hajónak ingó padlatán
szédülj, vagy a vonatnak pamlagán;
vagy idegen várost bolygván keresztül
állj meg a sarkokon csodálni restül
a távol utcák hosszú fonalát,
az utcalángok kettős vonalát;
vagy épp a vízi városban, a Riván
hol lángot apróz matt opáltükör,
merengj a messze multba visszaríván,
melynek emléke édesen gyötör,
elmúlt korodba, mely miként a bűvös
lámpának képe van is már, de nincs is,
melynek emléke sohse lehet hűvös,
melynek emléke teher is, de kincs is:

TÖRÖK SZOFI

ott emlékektől terhes fejedet
a márványföldnek elcsüggesztheted:
csupa szépség közt és gyönyörben járván
mégis csak arra fogsz gondolni gyáván:
ez a sok szépség mind mire való?
mégis arra fogsz gondolni árván:
minek a selymes víz, a tarka márvány?
minek az est, e szárnyas takaró?
miért a dombok és miért a lombok
s a tenger, melybe nem vet magvető?
minek az árok, minek az apályok
s a felhők, e bús Danaida-lányok
s a nap, ez égő szizifuszi kő?
miért az emlékek, miért a multak?

miért a lámpák és miért a holdak?
miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny fűszálat:
miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?

A szalonban egy asztal áll, körülötte székek. A szalonban található egy könyvesszekrény, egy íróasztal, egy heverő, egy tálalószekrény és egy fotel. Az ajtó és egy nagy ablak a teraszra nyílik, ahonnan ráláthatunk az esztergomi bazilikára. Fülledt nyáreste van.

TÖRÖK SZOFI Tudom, nehéz megszólalni, de most ti jöttök.

Kínos csend. Aranka levesz magáról egy ruhadarabot. Kosztolányiné tüntetőleg hallgat.

TÖRÖK SZOFI Egyébként volt egy olyan érzésem, hogy bejönnek és meghallgatják, hogyan szavalom Babits versét.

KOSZTOLÁNYINÉ Bejönnek? Ki jönne be, drága Szofi?

TÖRÖK SZOFI Mihály meg a többiek.

BÖHM ARANKA Már megint ugyanaz a nóta.

KOSZTOLÁNYINÉ Se Mihály, se a többiek nem fognak bejönni.

TÖRÖK SZOFI Igazad van, Ilona. Én is ismerem a férjemet. Nyilván azért marad kint a teraszon, mert szemérmes.

BÖHM ARANKA Mindhárman tudjuk, hogy más oka van a távolmaradásának.

TÖRÖK SZOFI Szerinted is neheztel rám? Bizonyára nem tartja illendőnek, hogy háziasszonyi teendőim helyett produkálom magam.

BÖHM ARANKA Ha már a háziasszonyi teendőknél tartunk, mindjárt szomjan halok.

TÖRÖK SZOFI Bocsáss meg. Máris hozom a poharakat. De, ugye van olyan lelki szomjúság, melyre csak a költészet nyújt gyógyírt?

Vizespoharakat és egy kancsó vizet tesz az asztalra. Tölt mindhármuknak.

TÖRÖK SZOFI Azért Kosztolányi és Karinthy igazán bejöhettek volna. Már csak az illendőség kedvéért is.

Aranka még egy ruhadarabot levesz magáról.

KOSZTOLÁNYINÉ Arankát az illendőség hidegen hagyja. Nem akarsz mindjárt meztelenre vetkőzni?

BÖHM ARANKA Ilona, még a te prüdséged miatt sem vagyok hajlandó megsülni.

TÖRÖK SZOFI Rátok sem ismerek. Miért nem ugrotok nekem, és véditek meg Dezsőt és Fricit? Illetlennek neveztem őket. Tessék ordibálni!

KOSZTOLÁNYINÉ Ne erőltessük ezt tovább! Szofi, nézd... Én annyira örültem a levelednek. Nem is jöttem, szinte repültem hozzád. De ez a szépsz, vagy mi... egyre kínosabb. Nem is értem.

TÖRÖK SZOFI Milyen levél? Milyen repülés?

KOSZTOLÁNYINÉ Na jó! Ez már tényleg...

BÖHM ARANKA Hogyhogy milyen levél?

Aranka a levelet keresgéli a táskájában.

BÖHM ARANKA Levél, amelyben idehívtál, és azt ígérted, hogy átadod.

TÖRÖK SZOFI Mit?

Böhm Aranka megtalálja a levelet.

BÖHM ARANKA A Karinthy által írt, eddig meg nem jelent művet.

KOSZTOLÁNYINÉ Mutasd! Én is szakasztott ilyen levelet kaptam. Jöjjenek ide az esztergomi házba... Babits titkos fiókjából előkerült Kosztolányi-kézirat... ünnepélyes átadás... ésatöbbi...

TÖRÖK SZOFI (*nevet*) Jó! De jó ez! (*Nevet*) Jaj, ez csak egy tréfa volt.

BÖHM ARANKA Te megőrültél?

KOSZTOLÁNYINÉ Tréfa?! Méghogy miféle tréfa?

BÖHM ARANKA Egy órája bohóckodom itt. Fogytán a türelmem.

TÖRÖK SZOFI Babitsnak nincs is titkos fiókja. Milyen regényes képzelgés.

Én ilyen ugyan nem írtam. Lehet, Mihály akart ugratni titeket lányok.

KOSZTOLÁNYINÉ Pontosan tudjuk, hogy a levelet te írtad.

BÖHM ARANKA Ügyetlenül majmolva Babits írását.

TÖRÖK SZOFI Na, ezt kikérem magamnak! Én sosem másoltam Mihályt.

Soha!

KOSZTOLÁNYINÉ Léteznek egyáltalán azok a kéziratok? Vagy csak a boldnját járatod velünk?

TÖRÖK SZOFI Hogyne! Ott lapulnak a könyvszekrényben.

BÖHM ARANKA Akkor mire várunk? Én az életemet kockáztatom éppen.

TÖRÖK SZOFI De, ti még nem is szavaltatok.

BÖHM ARANKA Elég volt a sületlenségből!

KOSZTOLÁNYINÉ Köszönjük a meghívást, de most mennünk kell.

TÖRÖK SZOFI Meghívást? Kicsit pirulok, hogy kikényszerítetek belőlem, de én nem titeket hívtalak meg. Tudjátok, hogy Babits és én mindig vendégszerető emberek voltunk. Hogy őszinte legyek, én csak Karinthyt és Kosztolányit akartam meghívni. De, Mihály meggyőzött, hogy nem sérthetjük meg a kedves feleségeket, meg hogy milyen jó móka lesz. Jó móka? Megbocsássatok, de szívesebben lennék most az ő társaságukban. Gondoltam, ha már így magunkra maradtunk, feldobhatnánk az

estét egy kis verseléssel. Figyeljétek meg, hogy előbb-utóbb becsalogatjuk őket.

KOSZTOLÁNYINÉ Szofi, nem tudod őket becsalogni.

TÖRÖK SZOFI Egyedül nem, de segíthetnétek.

BÖHM ARANKA Mi ez? Játék vagy téboly? Mindegy is. Nekem a kézirat kell. Engedély nélkül jöttem ide.

TÖRÖK SZOFI Vegyetek egy kis pogácsát.

BÖHM ARANKA Vetrik hadnagy hozott fel Zalaegerszegről. Ne nézz így rám, Ilona, igen, kitaláltad. A szeretóm.

KOSZTOLÁNYINÉ Engem egyáltalán nem érdekel, kicsoda, micsoda az a... Vetrik...

BÖHM ARANKA Ő garantálja néhány órára biztonságomat. De reggelre ott kell lennem a kórházban.

Kintről köhögés hallatszik.

TÖRÖK SZOFI Jaj, Mihály. Nem lenne szabad kint pöfékelni a teraszon. De Dezső és Frici beleviszi a rosszba.

KOSZTOLÁNYINÉ Nyilván Vetrik hadnagy érkezett meg Arankáért.

BÖHM ARANKA Nem. Az lehetetlen.

TÖRÖK SZOFI Szegény Frici, remélem nem sejtí, hogy az a Vetrik vagy kicsoda a szeretőd.

BÖHM ARANKA Na jó, öntsünk tiszta vizet a pohárba.

TÖRÖK SZOFI Még csak az kéne! Hozok egy kis szekszárdit. Babits csak azt issza meg.

Török Szofi elindul a konyha felé, de az ajtóból visszafordul.

TÖRÖK SZOFI Ja, és még valami, Aranka. Ha kérhetem, ne ólálkodj a könyvszekrény körül.

2. JELENET – BABITSÉK HÁZA – SZALON – ESTE

Kosztolányiné odamegy az ablakhoz, és kikémelel.

KOSZTOLÁNYINÉ Az előbb tényleg köhögött valaki odakinn.

Böhm Aranka a könyvszekrényt próbálja kinyitni, de az zárva van.

BÖHM ARANKA Gondolom, a szomszéd volt az. Hol lehet a kulcs?

KOSZTOLÁNYINÉ Nyilván magánál tartja.

BÖHM ARANKA Azt hiszi, szórakozhat velünk. Zsarolás.

KOSZTOLÁNYINÉ Meglehet. Bár rebesgetik, hogy hónapokig kezelték valami idegstanatóriumban. Végül is, te vagy a pszichiáter. De az is elképzelhető, hogy valóban hisz abban, amit mond.

BÖHM ARANKA Ebben az esetben mihamarabb szembesíteni kell.
 KOSZTOLÁNYINÉ De miért pont nekünk? Miért pont most? Akkor nem fogja odaadni a kéziratokat.
 BÖHM ARANKA Megalkuvás. Képmutatás. Nem is tudom, miért csodálkozom rajtad.
 KOSZTOLÁNYINÉ El kell fogadnunk a játékszabályokat. Ha beadjuk a derekunkat, előbb szabadulunk.
A távolból mennydörgés hallatszik.
 KOSZTOLÁNYINÉ Mi ez? Robbanás vagy dörög az ég? Ádám egyedül van otthon.
 BÖHM ARANKA Hány éves is a kicsike? Huszonöt? Harminc?
 KOSZTOLÁNYINÉ Tudod, hogy beteg.
 BÖHM ARANKA A fiaim a fronton vannak. Te meg csak azon aggódsz, hogy kettő vagy öt gint iszik meg ma este. Rátelepedsz, mint Dezsőre.
 KOSZTOLÁNYINÉ Igazán hálás lennék, ha te, pont te nem szólnál bele, hogy milyen anya legyek.
 BÖHM ARANKA Ilona, ugye nem kell engedélyt kérnem, hogy elmondjam a véleményemet. Az a baj, hogy nem hagyod felnőni.
 TÖRÖK SZOFI *(hat poharat hoz tálcán és egy üvegben vörösbort)*
 TÖRÖK SZOFI Nem mondom, hogy királyi lesz a vacsoránk, de a mai időkben... Amíg az öreg tyúk megpuhul a fazékban, koccintunk, és örömmünket leljük a költeményekben.
 BÖHM ARANKA Nem azért jöttünk ide, hogy szavalgassunk.
 TÖRÖK SZOFI Aranka, ne ronts el mindent! Mondd el Frici egyik versét!
 BÖHM ARANKA Én ugyan nem.
 TÖRÖK SZOFI Ne kérsd magad! Lehet, hogy Frici csipkelődni fog, de a lelke mélyén büszke lesz rád.
Török Szofi kiszól az ablakon.
 TÖRÖK SZOFI Kedves urak! Gyertek be koccintani! Még egy kis műsorral is készültünk.
 BÖHM ARANKA Minek ez a komédia?
 TÖRÖK SZOFI Tudom, hogy feszegetted a könyvesszekrény ajtaját.
 BÖHM ARANKA Add ide a jogos tulajdonomat!
 TÖRÖK SZOFI Megkapod. Úgy hiszem, igazán nem kérek sokat cserébe.
 BÖHM ARANKA Miféle üzlet ez?
 TÖRÖK SZOFI Semmilyen. Én csak szeretném, hogy együtt legyünk. Mindannyian. De te csak kapni akarsz. Gyorsan, nagyon gyorsan, különben elfogy Aranka türelme, és akkor baj lesz.

BÖHM ARANKA Igen. Türelmetlen vagyok. Mert sürgősen kell a pénz. Fogadok, hogy egy kiadatlan Karinthy még ma is megéri az árát. Sőt!

KOSZTOLÁNYINÉ Téged mindig csak a pénz érdekelt. Hogy minél több bőrt lehúzhass Friciről.

BÖHM ARANKA Legalább most ne moralizálj! A régi szeretőm javasolta, hogy hagyjam el Pestet, mert a deportálás ott fog kezdődni. A pénz most a szabadságot és életet jelenti. Azt hiszem, ezzel nem mondok semmi újat. Pedig ezek a mocskok vidéken kezdik. *(Kosztolányinének)* Megkérdezhetem, hogy te miért nem hordod a sárga csillagot?

KOSZTOLÁNYINÉ Miért, te hordod?

BÖHM ARANKA Én nem. De én önkéntes munkaszolgálatra jelentkeztem mint segédorvos... Tudják, hogy nem vagyok evangélikus. Zalaegerszegen szorul a hurok.

KOSZTOLÁNYINÉ Nézd, Aranka. Körülöttem is szorul a hurok. Az, hogy harminc éve megtértem...

BÖHM ARANKA Megtértem!!!

KOSZTOLÁNYINÉ Áttértem, ha úgy tetszik, és ez egyre kevésbé érdekel bárkit is. Lehet, hogy holnaptól hordanom kell nekem is. Így jobb?

BÖHM ARANKA De Jézus, a megváltód megsegített! Jól mondom? Mindig tudtál helyezkedni. Templomba sose jártál, de az üdvösséget, köszönőd szépen, zsebre vágta. De mindegy, nem is akarok erről beszélni.

KOSZTOLÁNYINÉ Ha szabad, annyit azért szeretnék reagálni, hogy én tényleg megtapasztaltam Jézus erejét az életemben.

BÖHM ARANKA Na persze, persze, persze...

TÖRÖK SZOFI Fejezzétek már be! A végén még elijesztitek őket. Nem tűnik fel, hogy ránk sem hederítenek? Még koccintani sem jöttek be. Ez annyira szomorú, lányok. Úgy vártalak titeket. Hogy újra együtt leszünk. Mennyi emlék... Miért nem tudjuk jól érezni magukat, mint ők. Gyertek ide az ablakhoz! Itt diskurálnak a teraszon. Még Mihály is vidám. Magához képest.

BÖHM ARANKA Hát jó. Legyen. Diskurálnak. Vajon miről?

TÖRÖK SZOFI Karinthy le-föl járka. Talán anekdotázik. Dezső pukkadozik.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem. Frici bizonyára elpanaszolja, hogy a hisztéria egy olyan betegség, amit csak nők kapnak el, de csak férfiak halnak bele.

BÖHM ARANKA Szóval így? Akkor Dezső meg a Holdat nézi, vagy panaszkodik.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

TÖRÖK SZOFI Nem, nem... Dezső valami buta szerepjátékba kezdett. Megint... És Frici kontrázik rá. Minek mindig marhászkodni. Jaj ne! Ezt utálok. Miért kell Mihályt ignorálni?

BÖHM ARANKA Csak nem elkomorult szegény Babits?

TÖRÖK SZOFI Ez nem vicc. Most miért kell brekegni? Ebbe az infantilitásba nem tudja követni őket. Miért kell kiszorítani? Hát ezeknek mindig demonstrálni kell, hogy ők ketten? Jaj, teljesen magába fordult. Tudom, mi jár magányos lelkében... *(Szaval)*

Nekem nem volt barátom...

Tőlem mindenki fut...

BÖHM ARANKA Kímélj meg! Én nem vagyok hajlandó még egy verset végighallgatni.

TÖRÖK SZOFI *(szaval)*

Társaim elkerültek

Mint idegen fiút

Idegent, megvetettet

Ki mindig mostoha

Kit senki sem szerethet

Nem is szeret soha...

KOSZTOLÁNYINÉ Huh... Ez, úgy tűnik, balul sült el. Akkor talán fejezzük is be.

TÖRÖK SZOFI Még csak az kéne! Szóljatok nekik!

KOSZTOLÁNYINÉ De mit mondhatnánk?

TÖRÖK SZOFI Valamit... Hogy figyeljenek Mihályra is. Hogy nem kéne visszaélni a vendégjoggal. Vagy ilyesmi. *(Kinyitja az ablakot)* Gyerünk!

KOSZTOLÁNYINÉ Dezső drágám! Kérlek, ne kuruttyolj ily hangosan! Nem, én ezt... Én nem!

BÖHM ARANKA *(kikiabál az ablakon)* Frici, maga nevetlen kamasz! Most azonnal hagyja abba a kukorékolást! Nőjön fel végre!

Böhm Aranka bevágja az ablakot.

BÖHM ARANKA Na most jobb?! Mindhárman savanyú képpel merednek maguk elé.

TÖRÖK SZOFI Tovább, tovább! Mi lesz már?

BÖHM ARANKA Akkor tovább! Dezső, máris rákezdett. Mint kisgyermek, vagy mint bús férfi, az neki mindegy is. A lényeg, hogy ő mily sokat kapott az élettől, de valami mégis hiányzik. Jaj, igen! Elvesztette a polgárját a mennyben! Bruhaha! Bruhahaha!

KOSZTOLÁNYINÉ Most a *Vidám szomorú dalt* gúnyolod? Hogy tudsz ilyen lelketlen lenni?

BÖHM ARANKA Én lelketlen? Lélek... Szentlélek... Polgárjog a mennyben... És? Nézz körül! Könyörgöm! Gyilkosok! Gyilkosok!

Török Szofi kifelé figyel.

TÖRÖK SZOFI Csss! Most végre ráfigyelnek!

KOSZTOLÁNYINÉ Az ami most van, az ellentétes Jézus akaratával. Érted, Aranka?

BÖHM ARANKA Fúj!

TÖRÖK SZOFI Nem fogom hagyni, hogy elriasszátok őket. Kiviszem nekik a bort. Ti addig terítsetek meg, ha kérhetem.

Az ablakon át látjuk Török Szofit.

TÖRÖK SZOFI Szép kis dolog a hölgyeket így magukra hagyni, mondhatom! Méghogy én? (*Nevet*) Mongolul? (*Nevet*) Szét fogom kürtölni... Bizony, bizony! Holnap bemegyek a Nyugat szerkesztőségébe és szétkürtölöm! (*Nevet*) Szerinted félti ázsióját? Talán mégsem kéne Arisztotelészt gúnyolni.

Kosztolányiné teríteni kezd, Aranka bort tölt magának.

BÖHM ARANKA Micsoda cirkusz! Ennek nem lesz jó vége.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem hallottad? Terítsünk meg!

BÖHM ARANKA Miért nem mész haza?

KOSZTOLÁNYINÉ Az lesz a legjobb, ha hat személyre terítünk.

BÖHM ARANKA Minek neked egy titkos Kosztolányi-mű?

KOSZTOLÁNYINÉ Szépen kérlek, ne kötözködj Szofival!

BÖHM ARANKA Valld be, hogy neked is a pénz kell.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem vagyunk egyformák, Aranka.

BÖHM ARANKA Erre igyunk!

KOSZTOLÁNYINÉ Dezső és az ő művei felbecsülhetetlenül értékesek számomra. Letennéd végre a poharat és segítenél?

Böhm Aranka kényszeredetten segíteni kezd.

KOSZTOLÁNYINÉ Az életemet abba akartam önteni, hogy ő kiteljesedjen.

BÖHM ARANKA Miért, szerinted a te erőfeszítéseid nélkül... Ugyan, Kosztolányi életműve, az ő életműve. Tökéletesen független tőled. Valljuk be, elárultad önmagad, Ilona. Pedig mennyit piszkáltalak, hogy menj vissza a színházba. Járd a saját utadat.

KOSZTOLÁNYINÉ Én úgy gondolom, hogy nem árultam el önmagam. Dezső előtt az önmegvalósítás volt a legfontosabb a számomra. Sőt, az önmegvalósítás volt az én bálványom. De a szerelem... A család meg-

változtatta a prioritásokat. Érted? Ez is egy szakasz volt. Az önátadás periódusa. És én Dezsőnek az alkotótársa voltam.

BÖHM ARANKA Tudod, ez olyasmi, amit az ember nem mondhat önmagáról.

KOSZTOLÁNYINÉ Mi együtt találtuk ki a történeteket. A karaktereket. Mi több... Sokszor én magam... Dezső meg tökéletesen papírra vetette.

BÖHM ARANKA Ezt neki kellett volna a világ tudomására hozni. De, ő hallgatott. Kosztolányi mondhatta volna: Gyerekek, az Édes Anna karakterét a feleségem találta ki. Ez van. De az, hogy te lenyilatkozod, most, hogy már nem él a férjed, hogy te, te, te, mi mindent ki nem találtál, egyszerűen kinevetnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Mindegy is, ki mit gondol, az, hogy te mit gondolsz, végképp nem érdekel.

BÖHM ARANKA Az identitásodat illúziókból építed fel, az, ahogy fontoskods, az nevetséges... szájalmas.

KOSZTOLÁNYINÉ Nyolc éve halott. Sajnos az életem már nem az önátadásról szól. Hanem az önmagam meghaladásáról. Ahogy élek, amin nap nap után átmegyek... nem is tudom... csak Istennel lehet végigcsinálni. Szeretném túlélni ezt az egész szörnyűséget úgy, hogy közben nem törődöm azzal, ki vagyok, csak arra fókuszálok, kié vagyok.

BÖHM ARANKA Íme, Ilona, Isten gyermeke. Hagyd a dajkameséket! Mikor köszönhetlek végre a felnőttek világában?

Török Szofi vidáman bejön a teraszról.

TÖRÖK SZOFI Jaj, de fülledt ez a szoba. Kint sokkal kellemesebb.

BÖHM ARANKA Tudod mit? Kimegyek. Legjobb lesz, ha én is kimegyek.

TÖRÖK SZOFI Bár a szél feltámadt.

BÖHM ARANKA Nem baj. Vágyom a férfitársaságra.

TÖRÖK SZOFI Az a baj, hogy túl sok a szűnyog.

Böhm Aranka kilép a teraszajtón.

BÖHM ARANKA Uraim, remélem, engem is megnevettek ma este.

Böhm Aranka az ablakból visszaszól.

BÖHM ARANKA Nocsak, nocsak, de hisz itt nincs senki. Szofi! Hogy lehet ez? Mintha a föld nyelte volna el szellemes társaságodat.

TÖRÖK SZOFI A fiúk hoznak egy kis meggyet. Hurrá, lesz desszert is. A szomszédnak csodás meggyeskertje van.

BÖHM ARANKA A köhögős szomszédnak?

TÖRÖK SZOFI Köhögős? Nem. Andrejev. *(Kosztolányinének)* Baj van? Mi ez a gyászos hangulat? Ne féljeteK, hamar megjárják. Addig is mutatok

nektek valamit. *(Török Szofi a tálalószekrény tetejéről egy ládikót vesz le)*
Ettől, garantálom, fel fogtok dobódni. Van itt nekem egy ládikóm. Egy kincsesbányám. Itt őrzök néhány relikviát.

Török Szofi kivész valamit, és a háta mögé rejti.

TÖRÖK SZOFI Ki találja ki, hogy mi van a kezemben?

BÖHM ARANKA Remélem, a kéziratok.

Török Szofi egy régi bűgőcsigát vesz elő a háta mögül.

BÖHM ARANKA Egy vacak bűgőcsiga? Mi jöhet még?

TÖRÖK SZOFI Ha Karinthy nálunk volt, ezt bizony mindig a kezébe vette. Nézegette, forgatta, pörgette.

Török Szofi leül az asztalhoz, és működésbe hozza a bűgőcsigát. A bűgőcsiga BÚGÓ hangját hallgatják, míg az egyre lassabban pörög, és végül megáll.

TÖRÖK SZOFI Nincs kedvetek kipróbálni?

Nem kap választ.

TÖRÖK SZOFI Nincs. Nem baj. Van itt más is. Hová is tettem? 1928 körül készülhetett. Csiribí csiribá... kép a nyugatos lányokról.

Egy fényképet vesz elő a dobozból. Senki nem mozdul, hogy megnézzze a képet.

TÖRÖK SZOFI Hahó! Senkit nem érdekel boldogult ifjúsága?

Török Szofi nem adja fel, lelkesen folytatja.

TÖRÖK SZOFI Tökéletesen emlékszem arra az estére, amikor ez a fénykép készült. Igen. Itt álltunk az ablaknál. Aranka középén. Így! Itt ült Mihály... nem is itt, hanem ezen az oldalon. Vele szemben Dezső. Épp felolvasott... A gyerekek a kertben voltak. Zsiványkodtak. Frici lencsevégre akarta kapni őket. Látom magam előtt, ahogy belépett, kezében a fényképezőgéppel. Emlékeztek, hogy szerette a modern műszaki újdonságokat? De nem is ez a lényeg... Belépett és azt mondta... Aranka, mi legyen? A maga gyereke meg az én gyerekem veri a mi gyerekünket. Jaj, hogy neveltünk.

BÖHM ARANKA Én nem nevettem.

KOSZTOLÁNYINÉ Ez igaz.

TÖRÖK SZOFI Sosem felejttem el... Mi legyen? Mi legyen? – ismételted gúnyosan. Csináljon már egy képet rólunk, maga marha! Nézzétek, itt a kép.

BÖHM ARANKA Ő meg mondta, hogy nem. Leült Dezső mellé, és ezt az átkozott bűgőcsigát forgatta...

KOSZTOLÁNYINÉ De te addig nyúztad, amíg végül csak elkészült a fénykép. Mutasd!

Kosztolányiné felveszi a szemüvegét. Mindhárman a képet nézik.

TÖRÖK SZOFI Látod, Aranka, milyen jól áll neked, ha mosolyogsz? Ilona, milyen fenséges vagy ebben a kalapban.

BÖHM ARANKA Milyen elégedettek voltunk.

KOSZTOLÁNYINÉ Dehogy! Dehogy voltunk elégedettek. Szenvedtünk és a változásban bízunk, hogy jön valami, ami igazán boldoggá tesz. Ám az idő a végtelen gyötrelmet hozta el.

BÖHM ARANKA De legalább nem vagy olyan kövér, mint akkoriban. Jó a diétád.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka! 1944-ben ez több, mint ízléstelen. Nem gondolod?

TÖRÖK SZOFI Lányok, lányok, nehéz veletek szárnyalni. Ilona, segíts! Már csak egy vers menthet meg minket.

KOSZTOLÁNYINÉ *(szaval)*

Még ég a lámpa is,
még bort is töltenek,
még meleg a szoba,
de én már elmennék.
Derék mulatság volt,
vér folyt és könny is folyt,
édes vér és sós könny,
s most csak ismétlődnék.
Kit csókoltam meg itt,
kire haragudtam?
Mindent elborít most
cigaretánk füstje.
Ismerem az ízét,
a színét, a szagát,
a sok tapasztalás
gazdag koldussá tett.
A tavasz: zöld festék.
A nyár: forró higany.
Az ősz: esőköpeny.
A tél: fagy és fűtés.
Nem mondom, nem lenne
unalmas se talán.
De minek maradjak,
hisz láttam a javát?

Bocsássatok meg ti,
kik még tartóztatok.
Nekem már elég volt,
lassan hazamennék.

Böhm Aranka elgondolkodva forgatja kezében a bűgőcsigát.

TÖRÖK SZOFI Miért kellett éppen ezt a verset választanod?

KOSZTOLÁNYINÉ Ádám már biztosan aggódik. Szofi, igazán hálásak vagyunk neked, hogy összehoztad ezt a találkozózt, és átadod a műveket. Ezekben a vészterhes időkben, a mi idegeink is...

TÖRÖK SZOFI Nem. Ti mindig is utáltatok engem. Csak érdekből... De, mindegy.

KOSZTOLÁNYINÉ Ugyan már...

TÖRÖK SZOFI Pontosan tudom, hogy kibeszéltetek a hátam mögött. Mi szerint csak érdekből mentem Babitshoz, hogy befurakodjak az irodalmi életbe. Micsoda koholmány. Valójában nem a centrumba, hanem a perifériára kerültem.

KOSZTOLÁNYINÉ Jól van. Jól van.

TÖRÖK SZOFI Nincs jól. Én annyira szeretem Babitsot, hogy elviselem az árnyékot, amit rám vet, csak hogy a közelében lehessenek.

BÖHM ARANKA Kár hőzöngeni. Sokkal ritkábban kerültél szóba, mint gondolod.

Aranka sokatmondóan mosolyog.

KOSZTOLÁNYINÉ Megindító, hogy itt minden olyan, mint régen. A szoba, a kert...

TÖRÖK SZOFI Mindig is gyűlöltetek nálunk lenni. Feszengtetek. Megfulladok.

Török Szofi megtántorodik. Böhm Aranka és Kosztolányiné a segítségére sietnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Szofi, jól vagy? Várj! Segíték!

TÖRÖK SZOFI Mindjárt visszaérnek, ugye? Ez az üresség bennem... körülöttem...

BÖHM ARANKA Igyál egy kis bort.

TÖRÖK SZOFI Olyan megalázó erőltetni, hogy maradjatok. A kulcs Babits fiókjában van. Mindjárt odaadom. Szerettem volna, ha megadjuk a módját. Úgy mégis ünnepélyesebb lett volna. De nincs jelentősége. Aranka, ott a bal oldalon, húzd csak ki a fiókot!

Böhm Aranka megpróbálja kihúzni a fiókot.

BÖHM ARANKA Ez nem nyílik.

TÖRÖK SZOFI Dehogynem! Na, várj, majd én. Szédülök.

Török Szofi a bútorokba kapaszkodva az asztalhoz támolyog.

BÖHM ARANKA Frici, remélem, valami vicces, vérbő színdarabot írt. Rög-
tön lenne rá vevőm.

Török Szofi megpróbálja kinyitni a fiókot.

TÖRÖK SZOFI Nem. Nem vicces színdarab, hanem egy kisregény. A címe:
Aknarab.

KOSZTOLÁNYINÉ Aknarab... Aknarab... És miről szól? Olvastad?

TÖRÖK SZOFI Igazság szerint a bé előtt van egy pont. Egy pontocska.

KOSZTOLÁNYINÉ Ez nem egy anagramma? bé...a...ara... Bé Aranka...

BÖHM Aranka...

BÖHM ARANKA Micsoda?

TÖRÖK SZOFI Igen, rólad írt. A kézirat címe: bé pont Aranka.

BÖHM ARANKA Micsoda arcátlanság! Szóval kiteregeti a szennyest a gaz-
ember. Mindegy, nem érdekel. Jelenjen csak meg. Hidegen hagy, ha
gyűlölnék. De a pénz, az meglesz.

TÖRÖK SZOFI Tessék, itt a kulcs.

Török Szofi egy kulcsot nyújt Böhm Arankának.

BÖHM ARANKA Nem lenne egyszerűbb, ha te adnád oda azt a dossziét?

TÖRÖK SZOFI Egyszerűbb lenne, de én azt szeretném, hogy te keresd meg.

Böhm Aranka elveszi a kulcsot Török Szofitól, és kinyitja a könyvszekrényt.

BÖHM ARANKA Persze, játsszál csak az idegeimmel...

Böhm Aranka vadul keresgélni kezd a könyvszekrényben.

BÖHM ARANKA Ez mi? Ez nem az..

TÖRÖK SZOFI Nem az idegeidet akarom borzolni. Csak reménykedem...

BÖHM ARANKA Arany János, Tolsztoj... Byron...

TÖRÖK SZOFI E műalkotásokat érintve bárcsak belátnád...

BÖHM ARANKA Horatius... Thomas Mann... Van itt minden... Csak amit
én keresek...

TÖRÖK SZOFI Bárcsak belátnád, hogy a művészet, amit mindig is becsmé-
reltél... életet menthet.

BÖHM ARANKA Én nem becsméreltem.

TÖRÖK SZOFI Miért mondasz olyat, amit magad is csak szemlesütve mersz
kiejteni a szádon?

BÖHM ARANKA Most tényleg pakoljam ki az egész könyvszekrényt?

TÖRÖK SZOFI Hányszor kellett végighallgatnom gőgös eszmefuttatáso-
dat, mely szerint elképzelhető, hogy egy műalkotás befogadása hatást

gyakorol a befogadóra, de érdemi változás nem történik a személyiségében.

Böhm Aranka egyre szenvedélyesebb pakolja ki a könyveket a könyvesszékérenyből.

KOSZTOLÁNYINÉ (*Böhm Arankának*) Finomabban! Ez túlzás! Még a végén...

TÖRÖK SZOFI Én próbáltam elegáns maradni és hallgatni, de belül mindig fájt, ahogy minket és hivatásunkat leértékelve ecseteled, hogy a lélektan sokkal hatékonyabb.

BÖHM ARANKA Pontosan! Mélyre ás. Segít elvégezni egyfajta belső munkát... legbelül, hogy az ember képes legyen valóban formálódni.

TÖRÖK SZOFI De hol marad a magasság? A szabadon szárnyaló emberi szellem?

BÖHM ARANKA Nagyon ajánlom, hogy megtaláljam...

KOSZTOLÁNYINÉ Isten nélkül lehetetlen újjászületni.

TÖRÖK SZOFI A művészet az embert nemcsak testnek és léleknek tekinti, hanem szellemi lénynek is, a teljes ember próbálja megszólítani. És erre képes is.

BÖHM ARANKA Ha valóban így gondolod, akkor hajrá, dolgozz, csináld! Nem volt még elég a bölcselkedésből? Egyszer, mikor még nemcsak okoskodtál, azt mondtad nekem, hogy a vers, mint egy sikoly, egy szavakba strukturált sikoly tör elő belőled. Hát már sikoltani sem tudsz? Te voltál a reménységem, hogy te majd megmutatod. Bárcsak lettél volna jobb költő, mint Babits. Bárcsak megmutattad volna minden nő nevében. De még nem késő! Szedd össze magad! Sikíts! Sikíts!

Aranka sikítózik.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka, megint eluralkodik rajtad a hisztéria. Korunk népbetegsége.

BÖHM ARANKA Csodálkozol? Én tudom, hogy mi az a hisztéria. Freudnak hála. (*Gúnyosan*) Freud és az ő korszakalkotó diagnózisa. Szerinte morálisan is alacsonyabb rendűek vagyunk, mint a férfiak. A világot hímnemű egyedek irányítják. A világunkat, ami épp porig ég. Erre tellett a felsőbbrendű férfierkölciségből? Ahelyett, hogy fellázadnánk, egyesek alakoskodnak, mint te is, Szofi. Nézz magadra! Mindig is fiúnak öltöztél. Fiúként mozogtál és gesztikuláltál. „Én nem is nő vagyok, ez csak egy tévedés” – móríkáltad magad. Csak fogadjanak be az urak. Valójában leereszkedően fölényeskedtek veled is. Magasröptű filozofálásod közben is csak kékharisnyának gondoltak.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka, nem is tudtam, hogy felcsaptál feminista agitátornak.

BÖHM ARANKA Miért kell felcímkézni mindenkit? Inkább értsd meg, hogy tényleg rohamot kapok attól, ha bárki felvázol egy gúnyrajzot rólam, majd fekte tussal kihúzza a kontúrt.

Az ablakon át a távolból fényeket látunk meg. Böhm Aranka és Kosztolányiné a könyvek között keresgél.

TÖRÖK SZOFI Nézzétek! Fények a kert végében. Jönnek! Jönnek! Ugye megmondtam, ha jók leszünk, akkor hamarosan visszatérnek hozzánk. Behozom a levest. Aranka, most össze kell szedned magad. Nehogy kiabálj, vagy ilyesmi.

Az üres levestáliból a merőkanállal a levegőt szervírozza fel a tányérokba.

TÖRÖK SZOFI Kellemes, meghitt milió. Szelíd, emelkedett társalgás. Ilonám, kérsz egy kis zellert? Gyertek, ülünk asztalhoz!

Böhm Aranka odarohan Török Szofihoz, és elkezd rázni az asszonyt.

BÖHM ARANKA Torkig vagyok! Érted? Ne játszd itt az idiotát! Pontosan tudod, hogy meghaltak.

TÖRÖK SZOFI Mihály, gyere be! Aranka képtelen disztिंगválni.

BÖHM ARANKA De nem jön be, mert meghalt! Három éve meghalt.

TÖRÖK SZOFI Miről beszélsz? Megbolondultál?

BÖHM ARANKA Arról beszélek, hogy örült vagy!

KOSZTOLÁNYINÉ Meghaltak! Szofi, mind meghaltak!

Török Szofi kitépi magát Böhm Aranka karjaiból.

TÖRÖK SZOFI Dezső! Frici! Gyertek már be! Kihül a leves! Mihály! Kérlek! Könyörgöm, én ezt nem bírom! Babits Mihály! Nem... ez lehetetlen. Miért kellett...

Török Szofi leveti magát a heverőre és sír. Kosztolányiné Török Szofihoz lép, és megpróbálja megnyugtatni az asszonyt.

KOSZTOLÁNYINÉ Jól van. Tudom. Ssss! Minden rendben lesz.

BÖHM ARANKA Igen, a gyászmunka fájdalmas, de szükségszerű.

TÖRÖK SZOFI Átkozott boszorkányok! Mindent tönkretettetek. Hagyjatok békén!

Kosztolányiné elkezd visszapakolni az étkészletet a tálalóba. Böhm Aranka tovább keresgél a könyvesszekrényben.

TÖRÖK SZOFI Pedig én mindent megpróbáltam. Teljes szívemből hittem benne. De ti egy kicsit sem segítettetek.

BÖHM ARANKA Jobb lett volna, ha nyílt lapokkal játszol.

TÖRÖK SZOFI Azt hittem, ha itt lesztek... Így együtt mi hárman... A versekkel... Az emlékekkel visszacsalogathatjuk őket... Cserbenhagyatok. Ennyi!

KOSZTOLÁNYINÉ Nem kényszeríthetsz arra, hogy okkult praktikákhoz asziszisztáljunk.

BÖHM ARANKA Ugyan már, ne légy babonás. Se praktika, se rimánkodás nem hozza vissza őket.

TÖRÖK SZOFI (*Böhm Arankának*) Te még egy verset sem voltál hajlandó elmondani.

BÖHM ARANKA Ha lenne értelme, én táncolnék, zsonglörködnék neked. De, ha a fejem tetejére állok, akkor sem tudom megváltoztatni a megváltoztathatatlant.

TÖRÖK SZOFI Te az első perctől... Az első pillanattól kezdve csak gáncsoskodtál. Neked minden. Nekem semmi.

BÖHM ARANKA Jó, tessék! Akkor szavalok. Tessék!

TÖRÖK SZOFI Nem! Késő!

BÖHM ARANKA Eszperente eszmecsere.

KOSZTOLÁNYINÉ Micsoda?

BÖHM ARANKA E remekbe szedett versem
Mely elevenen evez nyelvem erezete felett
Ej, de elegendem lett
Belem renyhe
Megyek, eszem elvesztettem
Engedjete, engedjete!

KOSZTOLÁNYINÉ Te, te megátalkodott gúnyolódó! Ilyen pocsek verset Frici sosem írt volna.

BÖHM ARANKA Török Szofi. Görög Ilona. Van itt minden... Perzsa Aranka nem költhet verset?

TÖRÖK SZOFI Perzsa Aranka. Felőlem...
Török Szofi az asztalhoz lép, és megpörgeti a bűgőcsigát.

BÖHM ARANKA Ha én nem vagyok elég jó költő, akkor... Kosztolányi Dezső: ...
Kosztolányiné közbevág.

KOSZTOLÁNYINÉ Te csak ne szavalj Kosztolányit! Te csak hagyd békén Dezsőt!

BÖHM ARANKA Gyerekes és szájalmas, hogy mindenki a férje versét szavalja. Nem tudok ilyen kicsinyes lenni.

KOSZTOLÁNYINÉ Semmi közöd Kosztolányihoz.

BÖHM ARANKA A verseit nem neked írta. Még csak nem is hozzád írta.
*Böhm Aranka feláll az asztal tetejére, és patetikusan részleteket szaval
 Kosztolányi Dezső Röpima című verséből.*

BÖHM ARANKA (szaval) Ó a sebes, fényes láng. Mária
 Engem szeret a földön. Mária...

KOSZTOLÁNYINÉ Azonnal fogd be a szádat!

BÖHM ARANKA ...gyerekkorom ábrándja. Mária
 az ifjúságom láza. Mária
 az ötven évem díja. Mária
 dicsőségem babérja. Mária
 ...anyám, leányom, húgom. Mária
 múltam, jövődöm együtt. Mária...

KOSZTOLÁNYINÉ Ezt egy percig sem tűröm!

BÖHM ARANKA ...a lelkem felesége. Mária
 áldott a földi nők közt. Mária

KOSZTOLÁNYINÉ Tudom, miért kínzol! Mert irigyelsz!

BÖHM ARANKA ...lásd, vége sincs e versnek. Mária
 mert mindig újra kezdem, Mária,
 oly hosszú már ez ének, Mária,
 mint végtelen szerelmem, Mária.

KOSZTOLÁNYINÉ Irigyelsz Kosztolányiért, aki a játszótársam volt. A szövetségesem. Ez fáj, ugye?
Kosztolányiné sírva fakad.

BÖHM ARANKA Hűséges voltál, és mi lett a hála? Büszkén jártál, és fenn hordtad az orrodát. Ó, a ti híres, tökéletes házasságotok! Émelyítő cukormázzal leöntve.

KOSZTOLÁNYINÉ Megbotlott. Elbukott.

BÖHM ARANKA Az egész cifra poklot leleplezte, lehányta.

KOSZTOLÁNYINÉ Haldoklott. Nem volt beszámítható.

BÖHM ARANKA Ha lett volna ereje, egy cseppnyi ereje, nyomban elvált volna tőled. Mégis őt magasztalod. Önérzet? Semmi! Miért is? Mert te nem vagy önálló entitás.

KOSZTOLÁNYINÉ Te nyomorult! Gonosz vagy! Gonosz... Frici évtizedekig eltartott. Kilógott a bele, annyit dolgozott, hogy te minden új szezonban a legcifrább ruhákban grasszálhass Pesten és Budán. Temérdek pénzért taníttatott. Még Bécsben is, hogy büszkélkedhess doktori címeddel. Magánpraxist is nyíttatott neked. Persze megalázó kölcsönökből, ahová senki sem járt.

TÖRÖK SZOFI Kicsinyes perszónák!
BÖHM ARANKA Igenis, voltak pácienseim.
KOSZTOLÁNYINÉ Remélem, a kezeléseidbe senki sem halt bele.
TÖRÖK SZOFI A vendégségnek vége!
KOSZTOLÁNYINÉ Elviselte a nyílt hűtlenkedéseidet és az állandó megaláz-
tatást.
BÖHM ARANKA Bárcsak betoppanna Frici. Frici! Fogja pártomat most az
egyszer!
TÖRÖK SZOFI Halott. Meghalt.
BÖHM ARANKA Mondja meg ezeknek, hogy sosem tudott rám unni. Dör-
gölje az orruk alá, hogy büszke volt rám. A szépségemre. A bujasá-
gomra.
TÖRÖK SZOFI Azonnal hagyd abba! Elszalasztottad a pillanatot.
BÖHM ARANKA Védjen meg! Még hogy a feleségem csak grasszált. Hisz
három nyelven beszél. Felnőtt fejjel, három gyerek mellett visszaült az
iskolapadba, és lám, pszichiáter lett. Az én kis Arankám csak megpró-
bált hiteles életet élni. Ne bántsák!
KOSZTOLÁNYINÉ Csakhogy valaki súlyos árat fizetett a te hiteles életedért.
BÖHM ARANKA Bűn az, hogy nem tudott kielégíteni, hogy Karinthy
Frigyes felesége legyek és mamuska? Mert ez számomra az öngyilkos-
sággal ért volna fel.
TÖRÖK SZOFI Mindegy, engem nem érdekel, azt csináltok, amit akartok.
KOSZTOLÁNYINÉ Pont az lenne a lényeg, hogy belepustulj. Hogy haljon
meg az egőd, és így képes legyél szeretni. A földbe vetett magnak is el
kell halni, hogy sok gyümölcsöt teremjen.
BÖHM ARANKA Ne fárassz a bibliázásoddal. Léteznek még saját gondola-
taid? Mint egy papagáj rikácsolod a betanult szöveget.
KOSZTOLÁNYINÉ Az a te bajod, hogy reménytelenül szerelmes vagy ön-
magadba. Szegény gyerekeid!
BÖHM ARANKA Hagyjuk már ezt a ki-miért rossz anya témát. Rousseau óta
ez van. A gyerek, mint tabula rasa, a tökéletes, hibátlan lény, akit mi,
anyák így vagy úgy megsebzünk. Csinálhatsz te bármit, valamivel úgyis
elbaszod! Jaj, én egy kanál vízben meg tudnám fojtani ezt a Rousseau-t!
Ha a gyerek szorongó, én vagyok a hibás. Ha a gyerek agresszív, én va-
gyok az oka. Ha teljesítmény-kényszeres, én vagyok a bűnös. Ha élv-
hajhász léhűtő, az én vétkem, ha szenvedélybeteg, mea culpa, mea culpa.
Mea maxima culpa.

TÖRÖK SZOFI Elég! Elég! *(Török Szofi ledobja az asztalra a két dossziét)*
Nesze! Nesze! Meneküljete markotokban a zsákmánnyal! Csak legyen már vége ennek az ócska kabarénak.

Csengetnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Ki az?

TÖRÖK SZOFI Sejtelmünk sincs.

A teraszon ég egy lámpa. Kosztolányiné kitekint az ablakon. Egy férfi sziluettjét látjuk.

KOSZTOLÁNYINÉ *(Böhm Arankának)* A szeretőd.

BÖHM ARANKA Nem. Ez nem ő.

Újra csengetnek.

NYORTAI ADOLF *(kintről)* Kérem, nyissa ki az ajtót!

A nők döbbenetesen néznek egymásra.

NYORTAI ADOLF Csendőrség!

TÖRÖK SZOFI Nézze, most nem igazán alkalmas. Már lefekvéshez készülődöm.

NYORTAI ADOLF Bocsásson meg, asszonyom, csak egy röpké látogatásról lenne szó.

TÖRÖK SZOFI Már bevettem az altatóimat. Nem tudna esetleg holnap... vagy ...

Nyortai kintről a szavába vág.

NYORTAI ADOLF Hivatalos ügyben keresem. Szégyellem, hogy ezt kell mondjam, de ez parancs. Engedjen be!

A fenti párbeszéd alatt Aranka és Kosztolányiné elrejtőzik kezükben a dossziékkal. Aranka a szobában, Kosztolányiné kimegy egy másik helyiségbe. Török Szofi kinyitja az ajtót, és belép Nyortai Adolf (55) a katonai egyenruhás, nyilas karszalagban. Elfogódottan és tisztelettel néz körül, szinte szívja magába a látványt.

TÖRÖK SZOFI Nos, minek köszönhetem ezt a késő esti látogatást?

NYORTAI ADOLF Engedje meg, hogy bemutatkozzam. Nyortai Adolf őrmester bocsánatáért esedezik, drága művésznő.

TÖRÖK SZOFI El sem tudom képzelni, mi lehet ily halaszthatatlan.

NYORTAI ADOLF Valóság ez? Vagy csak álmodom? Micsoda milió! Micsoda atmoszféra! És ez az alkotói szétszórtság is mily bájos és megkapó.

TÖRÖK SZOFI Miben segíthetek?

NYORTAI ADOLF Rösteltem viselkedésemet, csak tudja, én... itt... itt maguknál... nahát igazán... látom, tényleg rosszkor jöttem. Rá is térek látogatásom céljára. Csak tudja, annyira meg vagyok hatódva. Mint ki

szentélybe lépett. A legszívesebben lerogynék ide a szőnyegre, és zokognék...

TÖRÖK SZOFI Kérem... kérem...

NYORTAI ADOLF Ujjong a szívem, mert nekem a maga férje, Babits Mihály...
jaj, hogy is mondjam... a példaképem.

TÖRÖK SZOFI A példaképe?

NYORTAI ADOLF Mint ember, és mint költő. Mert tudja, művész, egykor én is... de miért is lódtok éppen magának... hisz úgymond tudja... önök ilyenek... a veséjébe látnak a másoknak...

TÖRÖK SZOFI Nem igazán értem, mire céloz.

NYORTAI ADOLF A vers, a konok vers nem akar jobbik eszemre hallgatni, és csak buggyan és buggyan kifelé belőlem.

TÖRÖK SZOFI Ön költő? Mi is a neve?

NYORTAI ADOLF Pantallói Trisztán a költői álnevem. Ismerős?

TÖRÖK SZOFI Pantallói Trisztán? Nem.

NYORTAI ADOLF Pedig én bolond, mennyi verset küldtem Babitsnak. Furdal a kíváncsiság, miért nem tetszett neki egyik sem.

TÖRÖK SZOFI Sosem említette a nevét.

NYORTAI ADOLF Nehogy azt higgye rólam, hogy sértődékeny vagyok. Sőt! Szomjazva várom az építő kritikát.

TÖRÖK SZOFI Ez lenne a hivatalos ügy? Ezért zaklat késő éjszaka?

NYORTAI ADOLF Én a világért sem akarom zaklatni önt. Bocsásson meg, hogy egoista módon magamról kezdtem beszélni, mint egy önző gyermek. De, tudja, valahogy mintha ez ünnepélyes percekben újra zsenge ifjú volnék.

TÖRÖK SZOFI Kérem, térjen a tárgyra!

NYORTAI ADOLF Te jó ég! Egész tisztán beugrott most egy régi emlék! Nagypámtól kaptam egy tetemes összeget... hogy miért? Az már kissé zavaros... Egy összeget, amiből egy csokoládés mignonra telt. Ott ácsorgok a cukrászda előtt, hol számtalanszor ácsorogtam azelőtt is. A megindultságtól alig tudom átlépni a mennyei hely küszöbét. De, végül bent vagyok hát. Nem kívülálló többé. Megtörtént a csoda. Megérkeztem.

TÖRÖK SZOFI Nézze, én nagyon fáradt vagyok.

NYORTAI ADOLF Valahogy így érzem most magam. Itt vagyok az esztergomi Babits-villában, és önnel beszélgethetek.

TÖRÖK SZOFI Mit akar tőlem?

NYORTAI ADOLF Micsoda nyári vihar... Úgy hallottam, önnél ma este valamiféle szeánsz... egy izgalmas kis összejövetel lesz... reméltem, ha sietek, én is bekapcsolódhatom.

TÖRÖK SZOFI Az ön értesülései tévesnek bizonyultak.

NYORTAI ADOLF Tudomásom szerint, illusztris társaság gyűlt ma egybe itt. Meg is lepett, hogy egyedül találom.

TÖRÖK SZOFI Hiába fáradt, őrmester úr.

NYORTAI ADOLF No azért nem hiába. Sosem reméltem, hogy az ön személyes aurájába léphetek. Én tökéletesen elégedett vagyok, csak már úgy beleéltem magam. Azt mondták, itt lesz Karinthyné, Kosztolányiné... lesz, aki szaval, de lehet táncolni is. Hogy önök ma este megidézik a férjeiket, nemzetünk dalnokainak emlékét... És ha már egy buta hivatali ügy miatt úgylis felkaptattam ide, hát szívesen fejest ugrottam volna az önök házi multságába.

TÖRÖK SZOFI Hogy magának milyen ravasz a tekintete! Beavatna abba a kis hivatali ügybe, ha kérhetem.

NYORTAI ADOLF Na igen, a szemeim. Jaj, mennyi kellemetlenség ért miatuk már gyerekkoromban is. Sokat kaptam más helyett. Hiába voltam én ártatlan, mint a ma született bárány, a ludas vígan megúszta a csínytevést, én meg... én meg... és mindez a szemeim miatt.

TÖRÖK SZOFI Ez a pátosz kissé irritáló. Maga szerint a költők így beszélnek?

NYORTAI ADOLF Ne lásson ellenséget bennem. Ugye csak a külsín teszi. De, kénytelen voltam egyenruhában jönni. Ha lett volna egy kis időm, higgye el, a legszebb öltönyömben jelentem volna meg. Kérem, kérem... tiszteljen meg azzal, hogy szóba áll velem.

TÖRÖK SZOFI Nem tudom, hogy mit mondhatnék.

NYORTAI ADOLF Az ajtón kívüli világ oly lehangoló... Kis híján elpusztítja a bennem élő igaz embert. Könyörgöm, adjon egy esélyt, hogy ebben a házban, ebben a gyógyító térben új erőre kapjak.

TÖRÖK SZOFI Hogyan?

NYORTAI ADOLF Bevallom önnek kissé szégyenkezve, hogy nem tudok szabadulni a vágytól, hogy csak egy percre is, leülhessek ide az íróasztalhoz, a székbe, melyben Babits ült, ha jól sejtem. Ugye, megengedi?

TÖRÖK SZOFI Ne gyötörjön tovább!

Nyortai megcsókolja az asztalt. Felemel egy tollat.

NYORTAI ADOLF Csak ez oltárt, hadd érintsem meg!

TÖRÖK SZOFI Hogy merészeli? Tegye le!

NYORTAI ADOLF Hát nekem semmit sem szabad. Csalódott vagyok kisé. Egy bohóc áldozata lettem, aki azt ígérte, hogy a nyugatos lányokra bukkanok itt ma este. De reményem meghiúsult. Magácska azt sem engedi, hogy leüljek. Tudom, telhetetlennek tűnök, de sóvárgom a lelki eledelre. Ön egy versével megvigasztalhatna.

TÖRÖK SZOFI Gyűlölöm a verseimet.

Nyortai együttérzőn bólogat.

NYORTAI ADOLF Mindig is kíméletlenül őszinte sorokat írt.

TÖRÖK SZOFI Képtelen vagyok alkotni. A régi verseimet is legszívesebben megtagadnám.

NYORTAI ADOLF Köszönöm, hogy ezt megosztotta velem. De, hiszem, tudom, ez az aszályos időszak véget ér. Ha szembe mer nézni a múlttal, az segít. S mi lehet alkalmasabb, mint egy saját vers?! Szavaljon, kérem!

TÖRÖK SZOFI Tudja mit? Megteszem, amit kér, ha utána magamra hagy.

NYORTAI ADOLF Van más választásom?

TÖRÖK SZOFI Ígérje meg!

NYORTAI ADOLF Ígérem, föltöltekezve és hálásan távozom e szent helyről.

TÖRÖK SZOFI

Mint napos mezőn kóborlót követi
árnyéka, így követnek engem félelmeim.

Futok: velem futnak. Megállok – ők is
megállnak sarkamba hullva.

Senki sem lehet közelebb hozzám,
ha szeretet hajol felém – körülállnak
s eltakarnak előle.

Aki megérint engem
félelmeimet érinti.

Azelőtt tüztől félttem és sülyedő
hajótól, rablóktól félttem, leskelődő
gyilkos kezeiktől. Azóta kusza lettem
és komplikált. Már csak magamtól félek.

Testemnek minden pórusa ellenségem.

Etetem és altatom és ápolom őt,
s ezer ötlettel támad ellenem naponta,
hogy felvacogtassa éjszakáimat.

Innyem már nem tudja a jót,
füleim a szépet és szemem az enyhítőt.

Keserüt eszem és rémeket látok, s fülemben
szívem szorongó félelme zakatol.
Testem a gyönyörre emlékezni is elfelejtett.
Fájdalom vagyok és félelem vagyok.
S míg eszem és alszom
süket erőim hizlalják
növelik egyre nagyobbra bennem
a szörnyeteget.

Nyortai megtapsolja Török Szofit.

NYORTAI ADOLF Bravó! Bravó!

TÖRÖK SZOFI Kérem, menjen el!

NYORTAI ADOLF Legyen irgalmas hozzám! Ne zavarjon ki a viharos nyári éjszakába!

TÖRÖK SZOFI Takarodjon!

NYORTAI ADOLF Szofi, az ön idegei tényleg kimerültek. Aggódok magáért, drága hölgy. Talán felelőtlenség lenne egyedül hagyni. Félek, összemlik az önre nehezedő magánytól.

TÖRÖK SZOFI Maga ne aggódjon értem, hanem hagyja el a házamat!

NYORTAI ADOLF Tudom, hogy nehezen valljuk be magunknak, hogy segítségre van szükségünk. Hogy a krízisből egyedül nem tudunk kilábalni. Pedig a mai felvilágosult korban nem szégyen, ha néhány hétre, hónapra elvonulunk a világtól. Oly sokféle terápiás lehetőség adódik. S nem feltétlenül az elektrosokra gondolok... A világért sem akarom rábeszélni, de kedves, jó barátom, Asztólaki doktor remek szakember, ha felhatalmaz, most azonnal telefonozok neki. Akár holnapra tud beutalót szerezni.

TÖRÖK SZOFI Csak nem fenyegetni merészel?

NYORTAI ADOLF Fatális félreértés.

TÖRÖK SZOFI Na jó, figyeljen rám. Maga azt parancsolta, hogy engedjem be a házamba.

NYORTAI ADOLF Én nem parancsoltam.

TÖRÖK SZOFI De igen. Azt mondta: szégyelli, de parancs. Ha azt hiszi, Nyortai, félre tud vezetni, akkor nagyon téved. Valaki bogarat ültetett a fülebe, hogy itt lesz ma Aranka és Ilona, igaz? Mint látja, egyedül vagyok. De bevallom, tényleg volt itt ma egy kis szeánsz. Egyszemélyes. Igen, szerepeket játszom időnként. Elváltoztatott hangon is képes vagyok... Sőt önmagammal tusakodom. Ez egyfajta terápia, tudja? Nagyon modern.

NYORTAI ADOLF Lenyűgöző! El vagyok képedve!
 TÖRÖK SZOFI A gyász felőrlötte az idegeimet. Elvesztettem a realitásér-
 zékemet. Legjobb lesz, ha most azonnal bevisz a tébolyultak házába.
 NYORTAI ADOLF Ön vagy tényleg őrült, vagy zseni.
 TÖRÖK SZOFI Inkább őrült, vigyen ki innen, mielőtt meggondolom magam.
 NYORTAI ADOLF Nem, ön zseni.
 TÖRÖK SZOFI Nem, mentsen meg önmagamtól! Induljunk!
 NYORTAI ADOLF Az ön terápiáját muszáj kipróbálnom. Vegyen be, vegyen
 be, kérem, a játékába!
 TÖRÖK SZOFI Jöjjön már! Remélem, autóval érkezett.
 NYORTAI ADOLF Nézze, most én leülök ide, maga meg ott áll. Én vagyok
 Babits, ön meg a feleségem.
 TÖRÖK SZOFI Soha!
 NYORTAI ADOLF Cogito ergo sum. Alea iacta est. Látja, már latinul is be-
 szélek.
 TÖRÖK SZOFI Tessék viselkedni!
 NYORTAI ADOLF Elszaladtál, de sejtém, hogy visszajössz. Tudod, ahogy ma
 délelőtt átnéztem a postámat, megint egy gyöngyszemre bukkantam.
 Pantallói Trisztán új verse egészen kiváló. *(Lefekszik a díványra)* Nem
 is. Inkább ide fekszem. Mert ugye, én mint Babits, nyugodtan leheve-
 redhetek ide, így ni. Ó, mily otthonos. Tudod, már sokat meséltem ne-
 ked Pantallóiról. Ez a Trisztán mily eredeti. Tartalom és forma nála úgy-
 szintén remek.
Nyortai felpattan az ágyról.
 NYORTAI ADOLF Most Török Szofi vagyok! Menjen egy kicsit arrébb!
(Szofiként) Miért kell mindig Pantallói Trisztánt méltatnod? Félek, a
 rajongója lettél. *(Babitsként)* Az ő költeményei bemutatására szentelem
 a Nyugat következő számát. Ismerje meg az egész nagyvilág. *(Szofiként)*
 Miért kell neked mindenkit felfedezni? *(Babitsként)* Nekem ez küldeté-
 sem, kérem. *(Szofiként)* Nem, erről szó sem lehet. Mihály, eszedbe ne
 jusson! Túl sok a remek költő mostanság.
 TÖRÖK SZOFI Mit képzelsz magáról? Én sose mondanék ilyet.
 NYORTAI ADOLF *(Babitsként)* Ne légy féltékeny! Inkább figyelj és tanulj!
 Pantallói Trisztán. Zerge.
 Zergelábakon futnék tova
 de fogva tart a föld e mostoha
 A föld, mely forog, pörög
 Mint fejemben rút ördögök

Lehúz a makacs gravitáció
Szűk határt szab a ráció
Húznám-vonnám én kis patámat
Hisz nyomomban egy vadállat
Mindjárt rámront, szétmarcangol
Nem segít se gall, se angol.

(Szofinak Babitsként magyaráz a vers végén) Hallja ezt a lüktetést? De ne keseredjen el. Gyakorlás a tudás anyja. Repetitio mater est studiorum. Jöjjön, gyakoroljunk egy kis verstant. Jót fog tenni. Tempó, ritmus, hogy meglegyen a mű dinamikája.

TÖRÖK SZOFI Higgadjon le!

Nyortai megfogja a nő kezét, és az ágy felé húzná.

NYORTAI ADOLF Jöjj kedvesem oly sötét az éj

Kapaszkodjunk össze, éltesük a fényt
Te vagy a vigaszom a fekete világba
Csókolj meg, hadd haljak beléd.

Belép Kosztolányiné.

KOSZTOLÁNYINÉ Maga utolsó kegyeletsértő féreg! Hát magának semmi sem szent? Meddig kell még túrnunk ocsmány mesterkedését?

NYORTAI ADOLF Kosztolányiné... Csak nem ön? El vagyok...

KOSZTOLÁNYINÉ Ne fárassza magát, őrmester! Pontosan tudom, ki maga.

NYORTAI ADOLF Túllőttem a célon. A legszívesebben a föld alá süllyednék szégyenemben. Miért is vesztettem el a fejemet? Egyik szemem sír, a másik meg nevet. Ha-ha-ha! Jól megtréfáltak, úgyszólván! Magácskák lóvá tettek engem! Köszönöm... Köszönöm... Két angyali lény, a maguk önfeledtsége elkápráztat. Ebben a feje tetejére állt világban is képesek hancúrozni, bújócskázni... Aranka! Tudom, hogy maga is itt van! De nehogy előbújjon! Ne rontsa el a játékomat! Most én leszek a hunyó! Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró! Nos, erre! Talán itt lapul az asztal alatt? Kukucs! Jaj, adjanak már egy kendőt, kössék már be a szemem!

A két asszony nem mozdul.

NYORTAI ADOLF Nincs? Nem baj!

Nyortai leveszi a karjáról a nyilas karszalagot, és a fejére húzza, hogy az-zal takarja el a szemét. Vakon tapogatózva körbejár.

NYORTAI ADOLF Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró! Jaj, siessenek már a segítségemre! Hideg vagy meleg? Itt kucorog a kis huncut?

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka nincs itt. Hallja? Nincs itt! Vártuk, de nem jött el.

Nyortai leveszi a fejéről a nyilas karszalagot.

NYORTAI ADOLF Ó, ne! A mennyből a pokolba zuhantam. Mily sokszor figyeltem őt távolról, tátott szájjal. Oly vonzó volt, mint a mágnes. De sose vettem a bátorságot, hogy a közelébe menjek. Vagy uram bocsá', bemutatkozzam. Hogy is mertem volna? Mint egy pondró a porból csodáltam őt.

KOSZTOLÁNYINÉ Szóval Arankára fáj a foga?

NYORTAI ADOLF Milyen udvariatlan és tapintatlan vagyok a hölgyekkel, hogy Arankát méltatom.

KOSZTOLÁNYINÉ Mi ez a ripacszkodás? Ez a nyilasok új módszere?

NYORTAI ADOLF Hová gondol? Én csak mint magánember... Hisz, minden férfi...

KOSZTOLÁNYINÉ Sintérhálóval lopakodik utánam hónapok óta. De, fogja fel, hiába. 1914 óta katolikus vagyok.

NYORTAI ADOLF Igazságtalan velem, asszonyom! Én csupán védelmezni próbálok bosszúszomjas rosszakaróitól. Tekintsen rám, mint az őrangyalára!

KOSZTOLÁNYINÉ Nekem olyan őrangyal nem kell, aki képes csatlakozni egy barbár csürhéhez, aminek ön is tagja.

NYORTAI ADOLF De hisz pont ez a misszióm. Én megértem a kételkedést. Ahogy Osváthtól megtanultuk: „Mindig jobb, ha az igazságban kételkednek, mintha a hazugságban hisznek.” Talán az én személyes küldetésem ellenszenvet szül. De, bizony sokan hálásak nekem. Nap mint nap borzalmaknak vagyok a szem- és fültanúja, és tűrök, összeszorítom a számat, mert azzal, hogy bent vagyok e szervezetben, titokban életeket mentek, és enyhítem a szenvedést.

TÖRÖK SZOFI Ez igaz? Hihetünk magának?

NYORTAI ADOLF Hígyenek nekem és szárnyakat kapok. Hogy rászorgáljak bizalmukra, elárulom, Ilona, nagy változások jönnek. Tudom, a legfelsőbb körök pillanatnyilag szavatolják a biztonságát. De gyengül a befolyásuk.

KOSZTOLÁNYINÉ Nekem olyan magas szinten vannak kapcsolataim, amit ön felfogni képtelen.

NYORTAI ADOLF Akkor jó. Akkor kevésbé aggódok. Bár bevallom, én hit-hű ateista vagyok. Az emberi jóság és nemesség az én eszményem. Ide is azért jöttem, hogy segítsék.

TÖRÖK SZOFI Kinek?

NYORTAI ADOLF Arankának. Holnap reggel indul a zalaegerszegi deportálás. Sokan idegesek, kutatnak utána. Gondoltam, megelőzőm őket.

Sajnálom, hogy nem jártam sikerrel. De köszönöm a szép estét. Ég áldja önöket!

Nyortai elindul kifelé.

TÖRÖK SZOFI Várjon! Várjon! Nézze, az az igazság, hogy... hogy is mondjam...

KOSZTOLÁNYINÉ Egy szót se többet! Hová siet, Nyortai? A meséje egy kicsit gyanús, őrmester. Mondja csak el, miből gondolta, hogy Aranka épp itt van.

NYORTAI ADOLF Hát mégis marasztalnak? Én erre örökké emlékezni fogok. Esküszöm! Szívem mélyébe rejtem e becses szavakat: „Várjon! Hová siet, Nyortai?” E szavakat őrizni fogom, míg élek.

KOSZTOLÁNYINÉ Hagyjuk az ömlengést! Fárasztó és felesleges.

NYORTAI ADOLF Ne legyen kegyetlen! Szívesen önök elé tárom, hogy kerültem ebbe a komplikált históriába. Ma délelőtt telefonáltak az eger-szegei kórházból, hogy Böhm Aranka munkaszolgálatos orvos eltűnt. A hivatalos körözés keretében a pesti kollégák erősítését kérték. Áramütésként járt át a felismerés, hogy eljött az én nagy pillanatom. Lovag lehetek végre, aki megmenti úrnőjét. De persze erről mélyen hallgattam. Noha akkor nekem eszembe jutott egy ambíciózus fiatalember, jóvágású, jó modorú, tudják, aki fut a nők után, ha az ideje engedi, lábjegyzetben megjegyzem, nem a kishalakra fáj a foga, szereti a kihívásokat...

TÖRÖK SZOFI A lényeket... könyörgöm!

NYORTAI ADOLF Ez az úr, név szerint Vetrik hadnagy már vagy két hónapja a látóterembe került, és nem volt nehéz kinyomoznom, hogy mikor merre jár. Mint kiderült, néhány nap szabadságot kért halaszthatatlan családi ügyekre hivatkozva. Az egész napomat arra szántam, hogy megtaláljam őt, és estére rá is bukkantam. Hát ennyi...

KOSZTOLÁNYINÉ Hogyhogy ennyi? Semmit nem értek.

NYORTAI ADOLF Vetrik volt a tréfamester, aki azt mondta, hogy Böhm Aranka késő délután itt, az esztergomi Babits-villánál szállt ki az autójából.

KOSZTOLÁNYINÉ Beismerem, maga remek nyomozó őrmester. Mert fülön csípett minket, ez az igazság. Valóban itt járt Aranka ma este. Egy kedves emléket kapott Szofitól, majd sietősen távozott. Egy másik... Egy régi szeretőjével robogott el...

NYORTAI ADOLF Micsoda malőr! Nem elég, hogy rossz költő vagyok, de még nyomozónak is pocsék. Kár. De még jobban fáj, hogy megaláznak.

Miért az előítéletük győzedelmeskedik a szívük felett? Én a maguk kedvéért órákig brekegtem, kuruttoltam, kukorékoltam volna.

TÖRÖK SZOFI Szóval ön végig itt volt és hallgatózott?

NYORTAI ADOLF Amint világossá vált számomra, hogy a csendőrségénél a Babits-villa is felmerült mint lehetséges helyszín, elsőként jelentkeztem, vállalva, hogy Pestről idejövök, és ellenőrzöm ezt a helyet. Így akartam Aranka nagyságos asszonyt megszőktetni és egy védett házba juttatni, ahol biztonságban lehet.

Böhm Aranka előmászik a rejtkehelyéről. Visszafojtott, de eksztatikus állapotban, méltóságteljesen vonul a színpad közepére.

TÖRÖK SZOFI Aranka!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

NYORTAI ADOLF Aranka, a zsidó hercegnő!

Böhm Aranka szavalni kezd.

BÖHM ARANKA Karinthy Frigyes: Előszó

Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Próbáltam süggni, szájon és fülön,
Mindnyájatoknak, egyenként, külön.
A titkot, ami úgyis egyre megy
S amit nem tudhat más, csak egy meg egy.
A titkot, amiért egykor titokban
Világrajöttem vérben és mocsokban,
A szót, a titkot, a piciny csodát,
Hogy megkeressem azt a másikat
S fülébe sügjam: add tovább.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Mert félig már ki is bukott, tudom
De mindig megrekedt a féluton.
Az egyik forró és piros lett tőle,
Ő is süggni akart: csók lett belőle.
A másik jéggé dermedt, megfagyott,
Elment a sírba, itthagytott.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
A harmadik csak rámnézett hitetlen,
Nevetni kezdett és én is nevettem.

Gyermekkoromban elszántam magam,
Hogy szólok istennek, ha van.
De nékem ő égő csipkefenyérben
Meg nem jelent, se borban és kenyérben,
Hiába vártam sóvár-irigyen,
Nem méltatott reá, hogy őt higgyem.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Hogy fájt, mikor csúfoltak és kínoztak
És sokszor jobb lett volna lenni rossznak,
Mert álom a bűn és álom a jóság,
De minden álomnál több a valóság,
Hogy itt vagyok már és még itt vagyok
S tanuskodom a napról, hogy ragyog.
Én isten nem vagyok s nem egy világ,
Se északfény, se áloévirág.
Nem voltam jobb, se rosszabb senkinél,
Mégis a legtöbb: ember, aki él,
Mindenkinek rokona, ismerőse,
Mindenkinek utódja, őse,
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Elmondom én, elmondanám,
De béna a kezem s dadog a szám.
Elmondanám, az út hová vezet,
Segítsetek hát, nyujtsatok kezét.
Emeljetek fel, szólni, látni, élni,
Itt lent a porban nem tudok beszélni.
A csörgőt eldobtam és nincs harangom,
Itt lent a porban rossz a hangom.
Egy láb mellemre lépett, eltaposta,
Emeljetek fel a magosba.
Egy szószéket a sok közül kibérlek,
Engedjete fel lépcsőjére, kérlek.
Még nem tudom, mit mondok majd, nem én,
De úgy sejtem, örömhírt hoztam én.
Örömhírt, jó hírt, titkot és szivárványt
Nektek, kiket szerettem,

Állván tátott szemmel, csodára várván.
Amit nem mondhatok el senkinek,
Amit majd elmondok mindenkinek.
Zavarodott csönd.

BÖHM ARANKA (*Nyortainak*) Én a legnagyobb magyar író özvegye vagyok.
Érti?

Böhm Aranka Nyortaihoz lép és felpofozza.

KOSZTOLÁNYINÉ Te jó ég! Úrjézus segíts!

Török Szofi sikít.

NYORTAI ADOLF Mit el nem kell túrnöm! Maga mindent elrontott, tönkretett.

Böhm Aranka szeretettel, de szomorúan korholja a két nőt.

BÖHM ARANKA Ó ti drága, drága lányok. Butuska barátnőim. Édes ellenségeim. Hát nem látjátok, ki ez? Azt hiszitek, meg akar menteni? Ez egy náci. Ez engem meg akar ölni. Mily hősiezen küzdöttetek, gyenge harcosaim. Köszönöm, de vége.

NYORTAI ADOLF Aranka, maga tényleg Budapest királynője! Nemcsak vonzó, de bosszantóan okos is. Tele vagyok keserűséggel, hogy belerondított a játékomba. Hát nem megmondtam magának, hogy ne bújjon elő! Még annyi móka várt volna ránk, igaz?

BÖHM ARANKA Azt is mókásnak találta, amikor a kínvallatás hatására Vetric elárult engem? Az is mókás volt?

NYORTAI ADOLF Behozathatnám a legényeimmel Vetricet véresen, törött orral, letépett füllel.

BÖHM ARANKA Szadista állat.

NYORTAI ADOLF Élve vagy halva... Vagy ha ezt nem is, de átadhatnék egy kedves, véres kis csomagot a kivert fogaival... de... egy haja szála sem görbült... jól fésültebb, mint valaha... Okos fiú ez a Vetric, rendkívül gyorsan felismeri az erőviszonyokat. Úgy tűnik, nem volt kedve egy aprócska kellemetlenséget sem vállalni magáért. Megzavart minket, Aranka. Épp eljutottunk volna oda, hogy felajánlják a kéziratokat, igaz, tündérkéim? Én meg önérzetesen szabódhattam volna. Kérettem volna magam. Szerintem előbb-utóbb rimánkodtak és könyörögtek volna nekem, hát na, lett volna benne valami izgatónak. De maga megfosztott ettől is. Szabotázs! Miért is kellett magának előkecmeregnie, hisz már oly közel jutottunk a csúcshoz, ugye lányok? A katartikus pillanathoz, amikor kibökik, és végre elárulják önt, asszonyom. Irgum-burgum, Böhm Aranka, a monotonia poklára kárhoztatott. Így mi marad nekem, mit tehetek? Lássuk csak.

Nyortai előveszi a revolverét. Ráfogja Török Szofira.

NYORTAI ADOLF Most előveszem a fegyveremet, így ni. Adja ide a kéziratokat!

Török Szofi átadja a kéziratokat.

NYORTAI ADOLF És már meg is kaptam. Látják, milyen unalmas? Hop-pá! Most ideállok a revolveremmel az ajtóba, és elkiáltom magam: „Fel a kezekkel! Zsidók bújtatása miatt letartóztatom! Gyerünk, fiúk, kussassátok át a házat! Vége!” És ezt kell csinálnom álló nap. Egyhangú. Halálra untat. De azt szeretem magamban a legjobban, hogy képes vagyok meglátni az élet napos oldalát. Hogy őszinte legyek, már egy icurka-picurkát elkezdtem unatkozni. Azt hittem, méltó ellenfelek lesznek. Izgalmas, nemes, éles elméjű, sőt, varázslatos nőknek képzeltem magukat. De nem. Pont olyanok, mint a többi. Felejtethők. A világ is éppoly gyorsan fogja elfelejteni magukat, mint jómagam. Induljunk! Mert magának elevenen vagy holtan hajnalra Zalaegerszezen kell lennie.

Török Szofi egy vázával megpróbálja leütni Nyortait, de sikertelen a támadás. Nyortai a hajánál fogva ragadja meg Böhm Arankát, és az ajtó felé vési határozottan. A másik két nő az őrmesterre támad.

TÖRÖK SZOFI Eressze el!

KOSZTOLÁNYINÉ Azonnal engedje el!

TÖRÖK SZOFI Ezt nem teheti! Ő a legnagyobb magyar író özvegye!

NYORTAI ADOLF Velem akar? Velem?

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

BÖHM ARANKA Segítség! Valaki segítsen!

Böhm Aranka sikít.

NYORTAI ADOLF Gyerünk! Mi lesz már? Mit vonszoltatja magát! Miért kell ezt?

Kosztolányiné üti-vágja Nyortait, aki fel sem veszi a nő támadását. A dulakodás közben meglökik a gramofont. Megszólal. Karinthy Frigyes hangját halljuk. Senki nem figyel rá. A megakadt tű miatt ugyanazt a mondatot ismételve.

KOSZTOLÁNYINÉ Tessék! Nesze! Nesze!

TÖRÖK SZOFI Ezt nem teheti!

NYORTAI ADOLF (*Böhm Arankának*) Lódulj, ha mondom!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka a legnagyobb magyar író özvegye!

A dulakodás közben Nyortai kibiztosítja a fegyverét.

NYORTAI ADOLF Kit érdekel? Most azonnal lelövöm!

KOSZTOLÁNYINÉ Ne! Ne tegye!

TÖRÖK SZOFI Könyörgöm...

NYORTAI ADOLF Lelövöm, ha nem hagyják abba. Takarodjanak vissza a házba!

TÖRÖK SZOFI Aranka!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

Nyortai kirángatja a zokogó Arankát a házból, Kosztolányiné és Török Szofi kétségbeesetten követi őket. Az üres színpadon recsegve szól a gramofon. Megakadt a lemez. Kattogva halljuk Karinthy eredeti hangján háromszor-négyszer a szöveget, amit eddig a szereplők hangja miatt nem értettünk:

KARINTHY FRIGYES *(csak hangban)* Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból! Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból! Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból!

A lemez még kattog, majd leáll.

A sötét színpadon egy féjgép fényében feltűnik Török Szofi, és elszavalja Kosztolányi Dezső Halotti beszéd című versét.

TÖRÖK SZOFI

Látjátok feleim, egyszerre meghalt
és itt hagyott minket magunkra. Megcsalt.
Ismertük őt. Nem volt nagy és kiváló,
csak szív, a mi szívünkhöz közel álló.
De nincs már.
Akár a föld.
Jaj, összedőlt
a kincstár.

Okuljátok mindannyian e példán.
Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él,
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.
Nézzétek e főt, ez összeomló,
kedves szemet. Nézzétek, itt e kéz,
mely a kimondhatatlan ködbe vész
kővé meredve,
mint egy ereklye,
s rá ékírással van karcolva ritka,
egyetlen életének ősi titka.

Akárki is volt ő, de fény, de hó volt.
Mindenki tudta és hirdette: ő volt.
Ahogy szerette ezt vagy azt az ételt,
s szólt ajka, melyet mostan lepecsételt
a csönd, s ahogy zengett fülünkbe hangja,
mint vízbe süllyedt templomok harangja
a mélybe lenn, s ahogy azt mondta nemrég:
„Édes fiacskám, egy kis sajtot ennék”,
vagy bort ivott és boldogan meredt a
kezében égő, olcsó cigaretta
füstjére, és futott, telefonált,
és szőtte álmát, mint színes fonált:
homlokán feltündökölt a jegy,
hogymilliók közt az egyetlenegy.

Keresheted őt, nem leled, hiába,
se itt, se Fokföldön, se Ázsiába,
a múltba sem és a gazdag jövőben
akárki megszülethet már, csak ő nem.
Többé soha
nem gyúl ki halvány-furcsa mosolya.
Szegény a forgandó, tündér szerencse,
hogymilliók közt újólá megteremtse.

Édes barátaim, olyan ez éppen,
mint az az ember ottan a mesében.
Az élet egyszer csak őrája gondolt,
mi meg mesélni kezdtünk róla: „Hol volt...”,
majd rázuhant a mázsás, szörnyü mennybolt,
s mi ezt meséljük róla sírva: „Nem volt...”
Úgy fekszik ő, ki küzdve tört a jobbra,
mint önmagának dermedt-néma szobra.
Nem kelti föl se könny, se szó, se vegyszer.
Hol volt, hol nem volt a világon egyszer.

Vége